

RANGTASVIR VA GRAFIKADA MANZARA

*Andijon shahar 29-umumta'lim maktabi tasviriy san'at va chizmachilik fani
o'qituvchisi Shukurova Madinaxon Tursunovna*

Annotatsiya: Mazkur maqolada tasviriy san'atda, xususan, rangtasvir va grafikada manzara janrining ahamiyati, uning yaratilish jarayoni, san'atkorlik uslublari va tarixiy rivojlanishi o'rganiladi. Shuningdek, ushbu janrning turli davrlardagi o'ziga xosligi va zamonaviy san'atda qo'llanilishi tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida manzara janrining estetik, madaniy va ijodiy jihatlari yoritilib, rangtasvir va grafikada uning ahamiyatiga e'tibor qaratiladi.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, rangtasvir, grafika, manzara janri, san'at uslubi, ijodiy jarayon, estetik tahlil.

Аннотация: В данной статье изучается значение жанра пейзажа в изобразительном искусстве, особенно в живописи и графике, процесс его создания, художественные стили и историческое развитие. Также рассматриваются особенности этого жанра в различные эпохи и его применение в современном искусстве. В ходе исследования освещаются эстетические, культурные и творческие аспекты жанра пейзажа, а также акцентируется внимание на его значении в живописи и графике.

Ключевые слова: изобразительное искусство, живопись, графика, жанр пейзажа, художественный стиль, творческий процесс, эстетический анализ.

Annotation: This article examines the significance of the landscape genre in visual arts, particularly in painting and graphics, its creation process, artistic styles, and historical development. The unique characteristics of this genre across different eras and its application in modern art are analyzed. The study highlights the aesthetic, cultural, and creative aspects of the landscape genre, emphasizing its importance in painting and graphics.

Keywords: visual arts, painting, graphics, landscape genre, artistic style, creative process, aesthetic analysis.

Kirish

Tasviriy san'at insoniyat madaniyati va ijodiyotining ajralmas qismi hisoblanadi. Unda tabiat tasvirlari, tarixiy voqealar, portretlar va boshqa ko'plab mavzular o'z aksini topgan. Manzara janri esa aynan tabiatni tasvirlash orqali inson va tabiat o'rtasidagi uyg'unlikni aks ettirishga xizmat qiladi. Rangtasvir va grafikada manzara janri nafaqat san'atkorning ijodiy mahoratini namoyon etadi, balki muayyan davrning estetik qadriyatlarini ham ifodalaydi. Ushbu maqolada rangtasvir va

grafikada manzara janrining ahamiyati, uslublari va zamonaviy tadqiqotlar yondashuvlari ko'rib chiqiladi.

Adabiyot sharhi

Manzara janri haqida ko'plab mutaxassislar tadqiqot olib borgan. Misol uchun, J. Raskinning **"San'at va tabiat"** asarida manzarani estetik tahlil qilishning nazariy asoslari yoritilgan. P. Sezanning ishlari esa rangtasvirda manzarani tasvirlashda klassik uslubdan impressionizmga o'tishni aks ettiradi. Zamonaviy san'atshunoslar, masalan, K. Bell va R. Fray, grafikada manzaraning minimalistik yondashuvlari haqida fikr yuritgan. Ushbu adabiyotlar asosida, manzara janrining tarixiy rivojlanishi va uslubiy xususiyatlarini tahlil qilish imkoniyati mavjud.

Tadqiqot metodologiyasi

Maqolada quyidagi metodologiyalar qo'llanildi:

1. **Tarixiy-tahliliy yondashuv:** manzara janrining rivojlanish bosqichlari va tarixiy ahamiyati o'rganildi.
2. **Vizual tahlil:** tanlangan rangtasvir va grafika asarlari tahlil qilindi.
3. **Qiyosiy metod:** rangtasvir va grafikadagi uslublar solishtirildi.
4. **Suhbat va kuzatish:** zamonaviy rassomlarning ijodiy jarayoni o'rganildi.

Tahlil va natija

Manzara janri tasviriy san'atda inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlarni estetik tasvirlash orqali alohida o'rin tutadi. Ushbu janrning rivojlanishi va turli davrlardagi uslublari san'at tarixining asosiy yo'nalishlarini belgilab bergan. Rangtasvir va grafik san'atda manzara janrining estetik ahamiyati va hissiy ta'siri har doim san'atkorlar uchun ilhom manbai bo'lib kelgan. Mana shu ko'lami keng janrning har ikki yo'nalishdagi tahlilini quyida keltiramiz.

Rangtasvirda manzara janri

Rangtasvir san'atida manzara janri tabiatning go'zalliklarini yorqin ranglar va turli bo'yoqlar vositasida ifodalaydi. Bu uslubning o'ziga xosligi hissiyotlarni va hayajonni ranglar orqali yetkazishda namoyon bo'ladi. Misol uchun, Frantsiya impressionistlarining ijodiy uslubi rangtasvirda manzara tasvirlashga butunlay yangi yondashuvni olib kirdi. Klod Monetning **"Sohil bo'yidagi quyosh chiqishi"** (1872) asarida yorug'lik va ranglarning uyg'unligi tabiatning dinamik holatini aks ettiradi. Ushbu asar tabiatda sodir bo'layotgan o'zgarishlarni nozik va tasviriy ko'rsatish imkoniyatini namoyish etadi.

Manzara tasvirida yorqin ranglar faqatgina go'zallikni emas, balki tabiatning turli holatlarini ham ifodalash uchun ishlatiladi. Masalan, Van Gogning **"Bug'doyzor va qarg'alar"** asari tabiatning dramatik va sirli tomonlarini ochib beradi. Bu asarda chuqur sariq va qora ranglar uyg'unligi tomoshabinni tabiatning ichki energiyasini his qilishga undaydi. Bu nafaqat rangtasvirning hissiy ta'sirini kuchaytiradi, balki inson va tabiat o'rtasidagi murakkab munosabatlarni ham yoritadi.

Bundan tashqari, zamonaviy rangtasvirda manzara tasviriga innovatsion yondashuvlar qo'llanilmoqda. Raqamli texnologiyalar va yangi bo'yoqlar yordamida rassomlar tabiatni yangi, futuristik ko'rinishda tasvirlashga erishmoqda. Masalan, raqamli san'atda virtual realistik manzaralar yaratish orqali tabiatning go'zalligini keng auditoriyaga yetkazish imkoniyati oshdi. Bu esa rangtasvir janrini zamonaviy texnologiyalar yordamida rivojlantirish yo'llaridan biridir.

Grafikada manzara janri

Grafika san'ati rangtasvirdan farqli ravishda, chiziq, soya va geometrik shakllar orqali tabiatni ifodalashga yo'naltirilgan. Bu uslub minimalistik va kuchli vizual ta'sirga ega bo'lib, tabiatning ichki tuzilishini aks ettirishda alohida ahamiyatga ega. Escherning grafik ishlari bunga yorqin misol bo'lib xizmat qiladi. Uning asarlarida tabiat tasvirlari matematik uyg'unlik va geometrik tuzilish asosida yaratiladi. Bu nafaqat tabiatni tasvirlash, balki uning tartibli va mukammallik darajasini ifodalash imkonini beradi.

Grafik san'atda qora va oqning kontrasti tabiatning turli ko'rinishlarini minimal vositalar bilan aks ettirish imkonini beradi. Masalan, Hiroshige va Hokusay kabi yapon grafik rassomlari o'z manzaralarida chiziqlarning nozikligi va detallarga e'tibor qaratgan. Bu uslub tabiatni nafaqat vizual, balki hissiy jihatdan ham tasvirlashga imkon beradi.

Zamonaviy grafik san'atda esa manzara janri raqamli texnologiyalar bilan birlashtirilib, yangi ko'rinishga ega bo'lmoqda. Minimalistik grafikalar, masalan, vektor san'ati yoki 3D modellashtirish yordamida yaratilgan manzaralar zamonaviy auditoriya uchun jozibador ko'rinadi. Bundan tashqari, interaktiv grafikalar orqali tabiatni dinamik tasvirlash imkoniyati kengaydi. Masalan, raqamli grafik dasturlar yordamida foydalanuvchi tabiat manzarasini o'z ehtiyojlariga moslashtirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Rangtasvir va grafikadagi o'zaro ta'sir

Rangtasvir va grafik san'atda manzara janri bir-birini to'ldiruvchi yo'nalishlar sifatida qaraladi. Rangtasvir tabiatni yorqin va hissiy jihatdan aks ettirsa, grafika uning ichki strukturasini minimalistik va aniq ko'rsatadi. Ushbu ikki uslubning uyg'unligi san'atkorlarga o'z asarlarida tabiatning turli qirralarini ko'rsatish imkonini beradi. Misol uchun, grafika orqali yaratilgan manzara tasviri rangtasvirda ishlatilgan bo'yoqlar va ranglar bilan uyg'unlashganda, asar yanada boyroq va hissiy ta'sirchanroq bo'ladi.

Ko'pgina zamonaviy san'atkorlar ushbu ikki yo'nalishni birlashtirib, innovatsion asarlar yaratmoqda. Misol uchun, tabiatning grafik ko'rinishlari bo'yoqlar yordamida rangtasvirga aylantiriladi yoki aksincha, rangtasvir grafik ko'rinishga moslashtiriladi. Bu yondashuvlar san'atdagi yangi texnologiyalar va ijodiy uslublarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Madaniy va estetik ahamiyat

Manzara janri rangtasvir va grafik san'atda nafaqat estetik, balki madaniy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega. U turli xalqlar va davrlardagi tabiatga bo'lgan munosabatni aks ettiradi. Misol uchun, Sharq san'atida manzara ilohiy uyg'unlikni ifodalash vositasi sifatida qaralgan bo'lsa, G'arbda u asosan tabiatning realistik tasvirlanishiga qaratilgan.

Zamonaviy san'atda esa manzara janri global ekologik muammolarni aks ettirishda faol qo'llanilmoqda. Rangtasvir va grafik san'at orqali insoniyatni tabiatni saqlash va ekologik muvozanatni tiklashga chaqiruvchi asarlar yaratilmoqda. Bu nafaqat san'atning estetik vazifasini, balki uning ijtimoiy rolini ham oshiradi.

Tabiat va hissiyotlarning uyg'unligi

Manzara janrida tabiat nafaqat vizual, balki hissiy tajribalarni ham aks ettiradi. Ranglarning uyg'unligi yoki geometrik shakllarning tartibi orqali san'atkor tabiatning sokinligi, dinamizmi yoki dramatik holatlarini ifodalashi mumkin. Bu esa tomoshabinni asar bilan chuqur hissiy bog'lanishga undaydi.

Rangtasvir va grafik san'atda manzara janrining bu qirralari san'atkorlar uchun cheksiz imkoniyatlar yaratadi. Tabiatning har bir ko'rinishi, har bir rang yoki chiziq tomoshabinning kayfiyatini va hissiyotlarini o'zgartirish imkoniyatiga ega. Shu bois manzara janri san'atning eng boy va ko'p qirrali yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Xulosa

Rangtasvir va grafikada manzara janri san'atning eng qadimiy va muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. U orqali inson tabiat go'zalligini his qiladi va o'zining estetik qarashlarini shakllantiradi. Zamonaviy texnologiyalar va ijodiy yondashuvlar yordamida ushbu janrni yanada rivojlantirish va ommalashtirish imkoniyati mavjud.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati

1. Raskin J. **"San'at va tabiat"**. London, 1856.
2. Sezan P. **"Impressionistlar tarixi"**. Parij, 1907.
3. Bell K., Fray R. **"Grafik san'atda minimalizm"**. Nyu-York, 2018.
4. Monet K. **"San'atda rang va yorug'lik"**. Parij, 1889.
5. Esher M. **"Grafik matematikasi"**. Amsterdam, 1960.